VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Juha Sipilän pyörämatkassa

Tummat pilvirintamat kulkevat viistoon yli eteläisen Pirkanmaan. Sataa vähän väliä, joskus ripsii, useimmiten lotisee. Mutta ei huolta, pohjoisesta saapuvien keltapaitaisten pyöräilijöiden joukkue on eilen illalla saavuttanut Tampereen.

Yrittäjäilta on illalla pidetty, mutta paikallista maakuntalehteä eivät pyöräilijät ole aamusella ehtineet lukea. Juttu on kuitenkin myönteinen, minkä he Lempäälässä kuulevat.

Sain päähäni, että liitynpä tuohon myöhemmin legendaariseksi tulevaan pyöräilyyn minäkin. Kolme 15 kilometrin harjoituslenkkiä antoivat uskoa, ettei siihen kuole, vaikka keuhkoissa pahaa tekee. Alla on varikkohuutokaupasta ostettu armeijan vihreä perusrukki.

Mustat pilvet jo satavat, kun otan suunnaksi Lempäälän keskustan. Sen olen niukoista harjoituksista oppinut, että pitää lämmitellä, että keuhkot saa toimimaan. Pysähdyspaikkaan pakkaa jo ihmisiä, yhtään ylimääräistä istuinta ei ole. Puhujatkin menettävät tuolinsa kesken puheen sisään tuleville.

Juha Sipilä on täällä kova sana. Puhuu normien purusta, yhteiskunnan joustavuuden tarpeesta. Esimerkkinä virtolainen maanviljelijä, joka vaihtaa öljylämmityksen maalämpöön ja joutuu hakemaan siihen rakennusluvan.

Kerron Lempäälän puolesta paikallisen viestin. Kehyskuntien pitää voida kehittyä eri tavalla kuin Tampere, puutarhakaupungin suuntaan. Ja asumisen vapautta pitää olla niin, että maaseudulle ja kyliin voi rakentaa uusia taloja.

Sipilä vastailee kysymyksiin ja kuuntelee ihmisiä. Sitten heittämällä matkaan. Mukana parinkymmenen ajajan joukossa on kansanedustaja Arto Pirttilahti, joka pyöräilee maakunnan pohjoisrajalta etelärajalle. Mukana on esimerkiksi sähköavusteinen pyörä, jääkäripyörä sekä kaksi pappaikäistä teräsvaaria Valkeakoskelta.

Pyöräilijöitä on kaikkiaan parikymmentä, osa on ollut mukana Oulusta asti. Matkaa on tehty tähän mennessä 860 kilometriä. Kun joukko pääsee Hyvinkäälle, 1 000 kilometriä on lähellä. Sateessa ja paisteessa ajettuna.

Reippaasti kohti Viialaa. Vanhalla Turuntiellä osuu vastaan voimakas tuuli. On pakko pysyä modernien pyörien mukana, treenattujen jalkojen jonossa. Pistää pahuksesti keuhkoihin, mutta on pakko mennä, vaikka tietäisi, että yksi huili saisi keuhkot toimimaan. Ehkä tämä tästä. Hulaus Riitiälä, Viialan keskusta, Hirsikangas.

Pyöräilyn teknisenä tukena on koko ajan koppiauto, joka risteyksissä ennakoi suuntaa. Autossa on kaikki huolto, jota esimerkiksi pyörärikkojen vuoksi tarvitaan. Toinen matkassa oleva auto on linja-auto, joka tukee pysähdyspaikkojen telttakylää ja toimii ajajien tukikohtana. Koppiautosta myös kuvataan ajoa.

Pyöräletkan kärjessä ja peräpään valvojana toimivat kokeneet pyöräilijät, jotka pitävät yhteyttä nappikuulokkeilla. Autojen sivuuttaessa letka ajetaan jonoksi, pyörätiellä mennään enemmän lintuparven periaatteella. Liikennesääntöjä noudatetaan mitä osataan. Nopeustavoite on 20 kilometriä tunnissa.

Kärki on puskenut vastatuulessa jo Toijalan vanhalle rautatiesillalle, kun ehdin viisaamaan pääkadulle ja sitä myöten Toijalan torille. Ja ketäs siellä onkaan? Paikallista vahvaa väkeä, jotka kaikki ovat nykyään akaalaisia. Torilla ovat myös Paula Lehtomäki, Anu Vehviläinen, Mari Kiviniemi ja Annikka Saarikko unohtamatta Helena Pakarista. Sekä paikallislehti, kuten Lempäälässäkin.

Puh huh. Pyörä tuelle. Juomaa. Juha Sipilä puhuu taas ja kohta väkeä pyrkii hänen puheilleen. Eteläinen Pirkanmaa on kehittyvä alue, joka tasapainoilee uuden kuntakehyksen sisällä. Pitäisi muistaa sekä rautatien kehittäminen että kylätiet.

Kello on vähän yli 12, kun pyöräilijät jatkavat eteenpäin. Uskokaa tai älkää, mutta näin toimii se salaperäinen asia, jota yhteiskunnaksi kutsutaan.

JUHA KUISMA on kylien liiketoiminta-asiamies.

KANSAN SUUSTA

Ei omena kauas puusta putoa

Pojasta polvi paranee, sanotaan. Ilmeisesti ei kuitenkaan kovin paljon, sillä toinen sanonta tietää, ettei omena kauas puusta putoa.

Omena on symboloinut valtaa, rakkautta ja terveyttä. Sanonnassa ”omena päivässä pitää lääkärin loitolla” on perää, sillä brittitutkimuksen mukaan omena päivässä ehkäisee sydänvaivoja miltei yhtä tehokkaasti kuin statiini –kolesterolilääke.

Yksi mätä omena pilaa koko korin, sanotaan. Jos on uskominen Mooseksen kirjaa, niin yksi hyvä omena pilaa koko ihmiskunnan.

Kertomuksen mukaan käärme houkutteli Aatamin ja Eevan maistamaan hedelmää hyvän ja pahan tiedon puusta. Kristillisessä perinteessä hedelmä on tulkittu omenaksi kenties siksi, että latinan sana malum merkitsee sekä omenaa että pahuutta.

Kielletty hedelmä on saattanut olla esimerkiksi granaattiomena, viikuna tai viinirypäle.

Suomalaisilla ei ole yhtä monia hedelmäpuita kuin paratiisitarinan hedelmällisillä syntysijoilla. Mutta meillä kasvaa peräti 37 syötävää marjalajia.

Marjanpoiminta on perinteisesti ollut naisten homma. Kun pojasta on tehty miestä, hänen naismaisuuksiaan on saatettu karsia kysymällä: ”Oletko sinä mies vai marjanpoimija?”

Itse lukeudun mielelläni marjanpoimijoihin. Tarkemmin sanottuna mustikanpoimijoiden alalajiin, sillä mustikka on maultaan ja terveysvaikutuksiltaan ylivoimainen.

Näin on marjat.

TOPI LINJAMA

KARI SALONEN

Destian Tommi Latvanen (vas.) ja Ilkka Pesonen nauttivat lounaan työpäivän lomassa.

Kalakaverit Tero Leskinen (vas.), Tero Nordman ja Marko Tamminen saivat pöytäänsä baarin kanta-asiakkaan Pipan.

Annukka Pelander asettelee pitsaan reilusti täytettä. Paistouuneja on nykyään kaksi.

Perinteikäs baari aloitti toimintansa vuonna 1985.

Pakko pysähtyä Mani-Baariin

Pakko pysähtyä, tuttavallista tulla, tosi hyvät pitsat. Näin asiakkaat kehuvat Kalkkisten kylän legendaarista Mani-Baaria. Savuisa hämärä ja muovituolit ovat mennyttä aikaa, nyt baarissa viihtyvät lapsiperheetkin.

ASIKKALA (MT)

Perjantaiaamuna kello kymmenen Mani-Baarin terassilla istuu jo asiakkaita. Keittiössä valmistellaan päivän lounasta. Yrittäjä **Anitta Pelander** istahtaa ruokailupuolen pöytään, jonka vieressä lattialla ovat lasten legot ja aku ankat.

”Kesä on ollut tähän mennessä vähän viime kesää vilkkaampi”, Pelander kertoo. ”Kesällähän se tili tehdään ja talvella kitkutellaan.”

Ruuan ja etenkin pitsojen myynti on kasvanut. Pelander arvelee, että kohtuulliset hinnat ovat yksi syy tulla pitsalle jopa koko perheen kanssa.

Yrittäjä on hyvin selvillä ravintola-alan ahdingosta. Asiakkaita on kadonnut monesta paikasta, kun ei raaskita syödä ravintolaruokaa tai siihen ei yksinkertaisesti ole varaa.

Nimi kertoo perustajasta

Mani-Baari tuli tunnetuksi perustajansa **Martti Niemisen** aikana. Baari sai nimensä lähes 30 vuotta sitten omistajan etu- ja sukunimen alkukirjaimista.

Sopiva kiinteistö baarille oli vapautunut Heinolan osuuskaupalta, joka lopetti kylällä kaupanpidon.

Pelander muistaa hyvin kermanväriset muovituolit ja sakean savun. ”Kun hait maitopurkin, se tuoksui vielä kotona jääkaapissa tupakalta.”

Keväällä tuli viisi vuotta siitä, kun Pelander ryhtyi yrittäjäksi. Ostopäätös ei ollut helppo, vaikka yrittäjä oli työskennellyt useita vuosia edellisen omistajan palveluksessa.

Samalla kaupalla piti ostaa koko kiinteistö, jossa on riittänyt remontoitavaa. Viimeksi on laajennettu keittiötä ja liitytty kunnan viemäriverkostoon.

Palveleva kylä

Mani-Baariin on jo sijainnin vuoksi helppo poiketa. Kauppa- ja pankkiasiat hoituvat samalla kertaa, kun tien toisella puolella toimivat Lampisen kyläkauppa, Pihamaan marja- ja viinitila sekä Kalkkisten Osuuspankki.

”Tuemme toinen toisiamme”, Pelander sanoo. Hän kantaa vastuuta kylästä myös kyläyhdistyksen ja nuorisoseuran hallituksissa.

Kalkkinen on onnistunut poikkeuksellisen hyvin säilyttämään palvelunsa, jopa alakoulun. Matkaa Asikkalan kuntakeskukseen Vääksyyn kertyy lähes 30 kilometriä.

Veneilyn ennätyksesä

Talvella suuri osa baarin asiakkaista tulee omalta kylältä. Kesällä joukkoon liittyvät mökkiläiset, veneilijät ja Pulkkilanharjun maisemista innostuneet matkailijat. Kalkkisten kanava ja vapaana virtaava koski ovat oman kylän ykkösnähtävyyksiä.

Yrittäjä Anitta Pelander (vas.) saa usein palautetta. Pipa toivoo päiväkaraokea. Takana kahvilla pyörämekaanikko Hannu Peltonen.

”Veneliikenne on tänä kesänä vilkastunut. Sulkumestarit puhuvat ennätyksesästä”, Pelander kertoo.

Polkupyörällä tai moottoripyörällä liikkuvat retkeilijät pysähtyvät usein kyläkaupan parkkipaikalle. Siitä poiketaan Mani-Baariin kahville.

Puskaradio toimii

Pelanderin ei tarvitse itse kehua baarin palveluja. Palautetta saa vaikkapa terassilta.

”Mä oon Lahdessa mainostanut, että ihan turha ostaa siellä minkään näköistä pitsaa. Kun tulee Mani-Baariin, täällä on sentään täytettä”, Pipaksi esittäytyvä asiakas sanoo.

Pitsoilla on hauskat nimetkin, Pipa huomauttaa. Ei mitään frutti di maarea, vaan tuttuja nimiä, kuten Kalkkinen, Ruotsalainen, Kopsuo, Kanava ja Ukko.

”Tykkään tästä paikasta”, sanoo merenkulun opiskelija **Marko Tamminen** Raumalta. Hän on suvun mökillä Kalkkisissa kalastelemassa.

”On tuttavallista tulla Mani-Baariin, kun täällä tunnetaan sukulaisetkin. Mökille mennessä jo tietää, joko muut ovat sinne ehtineet.”

Matkan tuttu etappi

Levyseppähitsaaja **Tero Nordman** on läpikulkumatkalla Sysmästä Lahteen. Takakontissa on kavereille rapuja.

”Jos ajan tätä kautta, on pakko pysähtyä. Mani-Baarista saa hyvää kahvia ja tuoretta pullaa.”

Pyörämekaanikko **Hannu Peltonen** nimittää itseään Mani-Baarin ”sisäänheittäjäksi”. Hän huoltaa Mani-Baarin tontilla piharakennuksen verstaassa polkupyöriä, moottorisahoja ja ruohonleikkureita. Korjaamo on avoinna sopimuksen mukaan.

”Asiakkaat tietävät, että olen yhdeksän maissa täällä aamukahvilla.”

Mani-Baari pitää Peltosen mielestä kylää pystyssä yhdessä muiden yritysten kanssa. ”Eipä ole muilla Asikkalan kylillä tällaista palvelutasoa.”

Sisällä baarissa syödään jo lounasta. ”Hyvää on”, kinkkukiusausta nauttiva **Esteri Kangas** sanoo. Hän täyttää pian 90 vuotta.

”Käyn täällä lähes päivittäin. Olen niin vanha, etten viitsi enää itselle laittaa.”

Lounasta tehdään Pelanderin mukaan ympäri vuoden, mutta sitä ei kesällä uskalleta juuri mainostaa. On vaikea varautua esimerkiksi 50 moottoripyöräilijän yllätysvisiittiin.

Tärkeä kohtaamispaikka

Toimelias kylä vetää yhtä köytä tapahtumien järjestelyissä. Seuraavaksi juostaan Kalkkisten kymppi ensi viikon lauantaina. Siksi kyläyhdistyksen puheenjohtaja **Hannu Lepistö** piipahtaa Mani-Baarissa sponsoriasioilla eli tarjoamassa näkyvyyttä lehtimainonnassa.

Mani-Baari on Lepistön mukaan tärkeä kohtaamispaikka.

”Kylän toiminta ontuisi huomattavasti, jos Mani-Baaria ei olisi.”

TARJA HALLA

KOTOISAT KUPPILAT

Sarjassa esitellään kansankuppiloita ja muita kohtaamispaikkoja eri puolilla Suomea.

MANI-BAARI

Kylän vetonaula

Mani-Baari aloitti toimintansa Asikkalan Kalkkisten kylässä 1985.
Nykyinen yrittäjä Anitta Pelander toimii yksityisenä elinkeinonharjoittajana.
Henkilökunta: 4 henkilöä ympäri vuoden, lisäksi 3–4 kesätyöntekijää.
Asiakaspaikkoja sisällä 60 ja terassilla 20.
Ruoka ja juoma: pitsat, salaatit, pikkusuolaiset, kahvileivät omasta uunista, lounaat, B-oikeudet.
Karaokea lauantai-iltoina.
Fanituotteita muun muassa lippikset ja t-paidat.
Kalkkinen on valittu Päijät-Hämeen vuoden kyläksi kaksi kertaa: 1997 ja 2012.